

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 417/2011-27

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 14. decembra 2011 v senáte zloženom z predsedu Petra Brňáka, zo sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Milana Ľalíka v konaní o sťažnosti I. G., P., zastúpenej advokátom JUDr. S. R., P., vo veci namietaného porušenia jej základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Trenčín v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 258/2005 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo I. G. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Trenčín v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 258/2005 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Trenčín prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 258/2005 konal bez zbytočných prietáhov.

3. I. G. p r i z n á v a finančné zadosťučinenie v sume 2 000 € (slovom dvetisíc eur), ktoré je Okresný súd Trenčín p o v i n n ý zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Trenčín j e p o v i n n ý uhradiť I. G. trovy právneho zastúpenia v sume 314,18 € (slovom tristoštrnásť eur a osemnásť centov) na účet jej právneho zástupcu JUDr. S. R., P., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 27. septembra 2011 doručená sťažnosť I. G., P. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. S. R., P., ktorou namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Trenčín (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 258/2005.

Sťažovateľka v sťažnosti uviedla:

„Na základe návrhu zo dňa 25. 10. 2005 mňa navrhovateľky I. G... proti odporkyni M. L... prebieha na Okresnom súde Trenčín konanie o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva – nás účastníčok konania k nehnuteľnostiam zapísaným na LV č. 4795 kat. úz. P...

Od podania tohto návrhu uplynulo takmer 6 rokov, za toto obdobie sa uskutočnilo v podstate iba jedno pojednávanie, bolo nariadené znalecké dokazovanie a bola vykonaná ohliadka na mieste samom za účasti znalkyne Ing. S., napriek tomu nedošlo k ukončeniu veci.

Tvrdím, že takýmto postupom v súdnom konaní, ktoré trvá takmer 6 rokov došlo k porušeniu môjho ústavného práva vyplývajúceho z čl. 48 ods. 2/ Ústavy SR, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov.

Poukazujem na to, že úkony súdu a účastníkov boli vykonávané v nasledovnom časovom slede:

- 25. 10. 2005 – Podanie návrhu na OS Pov. Bystrica
- 16. 11. 2005 – Uznesenie KS Trenčín o vylúčení sudcov OS Pov. Bystrica
a prikázanie veci na prejednanie a rozhodnutie OS Trenčín
- 04. 10. 2006 – Vyjadrenie odporkyne
- 20. 10. 2006 – Stanovisko navrhovateľky
- 21. 11. 2007 – Konanie pred súdom
- 14. 01. 2008 – Uznesenie OS Trenčín o ustanovení znalca Ing. Š.
- 01. 12. 2008 – Uznesenie OS Trenčín o ustanovení znalca Ing. M.
- 13. 01. 2009 – Uznesenie OS Trenčín o ustanovení znalkyne Ing. Z.
- 20. 02. 2009 – Uznesenie OS Trenčín o ustanovení znalca Ing. K.
- 07. 05. 2009 – Uznesenie OS Trenčín o ustanovení znalca Ing. G.
- 28. 10. 2009 – Uznesenie OS Trenčín o ustanovení znalkyne Ing. S.
- 03. 07. 2010 – Ohliadka na mieste samom za účasti znalkyne Ing. S.
- 04. 01. 2011 – Uznesenie OS Trenčín o predĺžení lehoty na vypracovanie
znaleckého posudku do 31. 03. 2011
- 13. 04. 2011 – Uznesenie OS Trenčín o predĺžení lehoty na vypracovanie
znaleckého posudku do 31. 05. 2011

Už z porovnania týchto termínov je zrejmé, že jednotlivé úkony neboli vykonávané účinne, resp. medzi jednotlivými úkonmi dochádzalo k veľkým časovým odstupom, čo spôsobovalo nedôvodné prieťahy v konaní.

Doterajšie konanie považujem za neefektívne, neracionálne. Poukazujem na to, že sa medzi nami účastníkmi jedná o vyporiadanie majetkových práv a bez účinného vyporiadania týchto majetkových práv nemôžem riadne uplatňovať svoje vlastnícke právo. Poukazujem tiež na to, že som na základe výzvy súdu zo dňa 23. 01. 2006 zaplatila súdny poplatok v nemalej sume – vo výške 36 010,- Sk (1 195,31 €), preto konanie, ktoré dosahuje t. č. takmer 6 rokov a nie je predpoklad vydania meritórneho rozhodnutia, v krátkom čase považujem za neprimerane dlhé a za prieťahy v konaní.

Ja navrhovateľka som vykonávala rôzne podnety na urýchlenie konania dňa:

- 04. 06. 2008, žiadosť na OS Trenčín o ustanovenie nového znalca a o urýchlenie konania vo veci
- 02. 09. 2008, žiadosť na OS Trenčín o urýchlenie konania

- 06. 10. 2008, sťažnosť na nečinnosť a žiadosť o vykonanie opatrenia na urýchlenie konania vo vecí zaslaná predsedníčke OS Trenčín
- 08. 10. 2008, odpoveď predsedníčky OS Trenčín
- 25. 11. 2008, sťažnosť na prieťahy v konaní na Ministerstvo spravodlivosti SR
- 24. 02. 2009, oznámenie MS SR
- 25. 03. 2009, list predsedu KS Trenčín
- 13. 10. 2009, žiadosť predsedníčke OS Trenčín o vykonanie opatrení na urýchlenie konania
- 30. 10. 2009, odpoveď predsedníčky OS Trenčín
- 28. 04. 2010, opakovaná žiadosť predsedníčke OS Trenčín o vykonanie opatrenia na urýchlenie konania vo veci
- 04. 05. 2010, odpoveď predsedníčky OS Trenčín

V dôsledku prieťahov v konaní sa nachádzam neprimerane dlho v právnej neistote, je mi tým spôsobovaná ujma, že nemôžem vyriešiť svoje majetkové pomery a zabezpečiť si ďalšie existenčné podmienky do budúcnosti. Z tohto dôvodu nemôžu moji synovia započat plánovanú výstavbu rodinných domov, ktorú mienili uskutočniť na pozemkoch v mojom vlastníctve. Plynutím takéhoto dlhého času sa zmenili a menia aj cenové pomery týkajúce sa nehnuteľností, preto som nemohla reálne uskutočniť predaj tých nehnuteľností, o ktoré mali záujem iné osoby. Nie je bezvýznamné, že predmetom konania je výmera cca 3 ha, z čoho môj podiel predstavuje 1/2, z celkovej výmery je takmer 9 000 m² zastavaná plocha a aj ďalšie nehnuteľnosti sú určené na výstavbu...“

Sťažovateľka ústavnému súdu navrhla, aby vydal nález, v ktorom vysloví, že okresný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 258/2005 porušil jej základné právo na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, prikáže mu v predmetnom konaní konať bez zbytočných prieťahov a prizná jej primerané finančné zadosťučinenie v sume 6 000 €, ako aj náhradu trov konania v sume 906,12 €.

Ústavný súd sťažnosť predbežne prerokoval a uznesením č. k. I. ÚS 417/2011-11 z 3. novembra 2011 ju prijal na ďalšie konanie.

Na výzvu ústavného súdu sa k sťažnosti vyjadril podpredseda okresného súdu listom sp. zn. Spr 871/2011 z 15. novembra 2011, v ktorom podrobne opísal priebeh doterajšieho konania vo veci vednej pod sp. zn. 18 C 258/2005 a uviedol, že *„prieťahy v konaní boli spôsobené z objektívnych dôvodov. Z dôvodu neustálych žiadostí znalcov o zmenu znalca, súd musel meniť uznesenie o pribratí znalca. V neposlednom rade boli prieťahy spôsobené znalkyňou, ktorá prevzala spis dňa 19. januára 2010 a vypracovaný znalecký posudok bol súdu predložený až 06. septembra 2011.“*

Právny zástupca sťažovateľky vo vyjadrení z 28. novembra 2011 zotrval na dôvodoch sťažnosti.

Podpredseda okresného súdu vo vyjadrení z 15. novembra 2011 a právny zástupca sťažovateľky vo vyjadrení z 28. novembra 2011 ústavnému súdu oznámili, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, preto ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania, keďže od neho nebolo možné očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 258/2005.

Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre

ľudské práva k čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07).

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade

so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci. Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľky.

1. Pokiaľ ide o kritérium právna a faktická zložitosť veci, predmetom posudzovaného konania vedeného okresným súdom je vyporiadanie spoluvlastníctva k nehnuteľnostiam. Žaloby tohto typu tvoria štandardnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov. Napriek tomu určitú právnu a skutkovú náročnosť posúdenia nárokov sťažovateľky mohla predstavovať potreba znaleckého skúmania rozhodných skutočností, ako i odmietavý postoj znalcov k podaniu znaleckého posudku.

2. Správanie účastníkov konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd v posudzovanom konaní vedenom okresným súdom nezistil žiadne okolnosti, ktorými by sťažovateľka prispela k priet'ahom v konaní okresného súdu.

3. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v uvedenom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, bol postup okresného súdu v predmetnej veci.

Ústavný súd z vyžiadaného spisu okresného súdu sp. zn. 18 C 258/2005 zistil takýto priebeh konania:

Konanie vo veci začalo 25. októbra 2005 doručením návrhu sťažovateľky Okresnému súdu Považská Bystrica, ktorým sa domáhala vyporiadania podielového spoluvlastníctva k nehnuteľnostiam. Z dôvodu vylúčenia sudcov Okresného súdu Považská Bystrica z prejednávania a rozhodovania veci bola táto vec prikázaná na ďalšie konanie okresnému súdu, ktorý viedol konanie od 27. decembra 2005.

Sťažovateľka po výzve okresného súdu z januára 2006 zaplatila súdny poplatok za návrh vo februári 2006 a následne okresný súd doručoval návrh odporkyni, ktorá sa k nemu vyjadrila 23. októbra 2006.

Ďalším úkonom okresného súdu bolo nariadenie a vykonanie pojednávania vo veci 21. novembra 2007, ktoré bolo odročené „za účelom nariadenia znaleckého dokazovania – geodetom na možnosť reálneho rozdelenia sporných parciel“.

Okresný súd v ďalšom priebehu konania od januára 2008 do októbra 2009 ustanovoval znalcov a po ich oznámeniach o ich pracovnej zaťažnosti či vyškrtnutí zo zoznamu znalcov zrušoval ich ustanovenia. Znalecký posudok bol vypracovaný až znalkyňou Ing. Strhanovou ustanovenou uznesením okresného súdu z 28. októbra 2009, ktorý bol okresnému súdu znalkyňou doručený 6. septembra 2011.

Okresný súd 6. októbra 2011 uznesením rozhodol o odmene znalkyne, zaslal znalecký posudok účastníkom na vyjadrenie a 7. októbra 2011 nariadil vo veci ďalšie pojednávanie na 7. december 2011.

Pokiaľ ide o hodnotenie postupu okresného súdu v napadnutom konaní, je potrebné konštatovať, že postup okresného súdu sa vyznačoval nesústredenosťou a bol poznačený neefektívnosťou. Uvedené charakterizuje postup okresného súdu pri nariadení znaleckého dokazovania o opakovanom ustanovovaní znalcov a rušení ustanovených znalcov, ako aj neprimerane dlhé časové obdobie vypracovania znaleckého posudku ostatne ustanovenou znalkyňou. V tejto súvislosti ústavný súd pripomína, že nielen nečinnosť, ale aj nesústredená a neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (napr. I. ÚS 376/06, III. ÚS 90/07, III. ÚS 109/07). Ústavný súd zároveň uznáva, že k predĺženiu konania prispeli aj samotné odmietavé postoje znalcov k ich ustanoveniu z dôvodu pracovnej zaneprázdnenosti a pod. V prípade znalkyne, ktorej ustanovenie nebolo zrušené,

všeobecný súd mal možnosť riešiť zdĺhavé vypracúvanie posudku v súlade so zákonom a využiť všetky právne prostriedky, ktoré mu zákon poskytuje v záujme urýchlenia znaleckého dokazovania.

Ústavný súd konštatuje, že vec vedená okresným súdom sp. zn. 18 C 258/2005 nie je právoplatne ukončená ani po šiestich rokoch od podania žaloby, nachádza sa v štádiu prvostupňového konania a vyznačuje sa neefektívnou činnosťou súdu najmä v období od januára 2008 do septembra 2011.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v posudzovanom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a teda aj k porušeniu základného práva s'ťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o s'ťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal.

Ústavný súd rozhodol v zmysle ustanovenia § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde a prikázal okresnému súdu, aby vo veci konal bez priet'ahov.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa s'ťažovateľ domáha finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť s'ťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

S'ťažovateľka žiadala o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia v sume 6 000 € z dôvodov uvedených v s'ťažnosti poukazujúc najmä na dlhotrvajúcu právnu neistotu.

Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadost'učinenia.

Pri určení primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Ústavný súd považoval priznanie sumy 2 000 € s'ťažovateľke za primerané finančné zadost'učinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde. Pri ustálení sumy finančného zadost'učinenia ústavný súd prihliadal na doterajšiu dobu posudzovaného súdneho konania a jeho priebeh a na mieru zavinenia okresného súdu na vzniknutých prier'ahoch v posudzovanom konaní.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. S'ťažovateľka bola vo veci

úspešná, a preto bolo potrebné rozhodnúť o úhrade trov konania okresným súdom. Ústavný súd priznal sťažovateľke trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom pozostávajúce z odmeny advokáta za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2011 (prevzatie a príprava zastupovania, písomné podanie sťažnosti ústavnému súdu). Vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 11 ods. 3 v spojení s § 1 ods. 3 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku je 1/6 z výpočtového základu zo sumy 741 €, čo predstavuje za jeden úkon právnej služby odmenu v sume 123,50 € a 7,41 € režijný paušál, teda za dva úkony právnej služby sumu 261,82 €. Z týchto dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto nálezu. Odmena advokátovi za poskytnuté právne služby v konaní pred ústavným súdom zvýšená o daň z pridanej hodnoty (keďže advokát je jej platcom) predstavuje celkovú sumu 314,18 € (261,82 € plus 20 % daň z pridanej hodnoty zo sumy 261,82 € t. j. plus 52,364 € = 314,18 €). Z týchto dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto nálezu.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný vyplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. decembra 2011